

ԱՐԱՐԱՏ

ԸՍԵՄԻ, ՀԱՅՐԵ 15 1850 ՂԱՍԵՄԲԵՐԻ 16

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

Հրատարակչին Հաստատագրողներին

(Երանանդանի և Ռ. Վ.)

Մենք կերծաւարտեցինք և կկրկնենք երկուրդ, թէ և քարոզէն դու ո՛չ ինչ շահ պիտի չտեսնես. 'Դու' որ երջանիկ ես՝ որովհետեւ քանկել ես քան զայլ ինաստան. դու՝ որ տեսնում ես զՀաստատում՝ իւր սրտիկէն քարծերու մէջ՝ աւելի քարձերտայն քան զայլս դու՝ երբոր պատճառն է կկրկնենք՝ Բատուձոյ պատիւ եւ մատուցումը իւր հաճութի մէջ՝ քո մտաւոր համեմատ. այլ՝ իւրեանց մտաց համեմատ. մենք էլ այլ բանով՝ կերծաւոր եւ դատում. Մենք մէջ զանազան եղանակս և փոփոխութեամբ՝ Բատումը բերանով մանկանց քան շրթանք փորձուած ծերոց. Մենք նախ կիզձաւոր են էն դուր համար՝ որ նոցա լեզուն զանազան է.

Երեսնացի ծառէն ինչու օղորդը՝ և 'ի խորաց սրտից ծերոց հառաչանքը՝ Բատումոյ մօրթնակ հաճոյ է. ինքն դու լա ես ճանաչում Բատումոյ, ունիս աւելի գիտութիւն, մի՛ տակաւն ապա Բատումոյ պատիւ. քո լա. ճանաչմանդ և աւելի գիտութեանդ համեմատ. Ես և Բատումոյ պատիւն է, երբոր դու քո օրինակդ այլոց կ'ընես կ'աւանդող ես դէպ Բատումոյ պատիւն. այլոց՝ որ ոչինքն հաւատ.

քոյ չ'են ինչպէս դու, այլոյ՝ որ քեզ էն մեկի սեռով, և միշտ
կամենում են քեզ հետիկ. ինչպէս քո սրգիքը, քո աշակերտները,
քո յնամանիքը:

Դու և միև կերպիւ հաստացանում իս Բառաւոյ պատիւ, որ քո
քաղաքակցաց սէրը և հաւատարմութիւնը պահպանում են, առանց
որոյ չ'ես կարող ո'չ ինչ քաջի գործ գործել: Այլ որ ամէն ի՛նչ
մտքի քննհանրան Բառաւոյ պաշտութեան յաւանաւոր հերքոյ
գտնիլ, նա իւր քաղաքակցաց սրտի լիակատար հաւատարմութիւնը
իշխէ կ'հետադնէ: Իս. ոյ՝ որ քաղաքակցան Բառաւոյ պաշտ
ութիւնը կ'արհամարհէ, իմանում է սրբեք, թէ ի՛նչ բան է անելում:
Կամ Յիսուսի Քրիստոսի հաւատքին է անդում. կամ իւրեան
քաղաքակցանքին և նոցա զխաթիւններին է անաշում. առաջինը՝
ողովութիւն է, երկրորդը՝ հարստութիւն է՝ որ կարող է անհեղձ
կտաւիլ:

Որովհետեւ դու հեռացում ես քեզ քո քաղաքակցաց ստիք ժո
ղովի, նոցա ևս քեզ կ'հետադնեն իւրեանց հաւատարմութիւնին,
որովհետեւ դու Բառաւոյ պաշտութեան արհամարհող ես: Այլ կա
րող է իւր գրեթէ ամբողջ ծանուիլ, եթէ որ բնիկ լինի պիտի
սի անկնի՝ որ միշտ սիրը հաւատը արհամարհում լինի: Այն տըհա
մարհողը պիտի հեռու լինի բանի կորոյ է անելիլ, թէ և որքան
զատ բան լինի, ոյ՝ որ կ'անուի Յիսուսի Քրիստոսի հաւատքին
Այլ ամբ' թէ ես իմ աստուծոյն պաշտում եմ, պատուում եմ
ծածուի: Այն ծածուի առանձնութեան մէջ ոյ՝ իմացու քո եր
կերպով քերականութիւնը, ոյ՝ լսեց քո աղօթքի մասը, քեզ ոյ՝
պիտի հաւատայ:

Չհարձեա՝ թէ միայն մէկ յամ (սահմ) քաղաքակցան
Բառաւոյ պաշտութեան, այլ բոլոր Աբրահիմ օրը՝ պիտի նախըն
քո հաււոյ զգտնութիւններդ ամբողջիկը: Համար: Օր. Տեառն է
օր հանգստեան: (1) Դու պիտի թողնու քո հասարակ գործերը. քո
մարմինը պիտի նոր նոր գործութիւններ առնուի:

Իւր օր մէկ քիչ հանգիստ առնաւ, աւելի քաջութիւնով, աւե
լի ջանքով կ'սկսի քեզ յանձնելում պաշտմոյ կատարել: Թո՛ղ՝ որ
քո ընտանիքը ևս հանգստանան, որ նոցա ևս իւրեանց քաղաքակցաց
կենաց մէջ կարողանան մէկ ամառ միջթարութիւն ունենալ: Դու
պիտի անհեղձ գործերդ հանգիստ առնու. բայց ի՛նչ քորեցար ծո

(1) Աբրահիմ ինչպիսիք օր անաւան:

Թի Թեթիկն Միշտ հաւի՛ր այն տեղ, ուր որ քեզ Լեւոնա՛մ է օր
հաւթիան համար՝ քո Էղբօր կարէրք. քան զամենայն՝ Բառաւմայն
առթիւն՝ զեղեղիկ Մատաւմարաւթիւն է բարեբարութիւնը.

Այլ որ Սրբակի օրը անեղբորմարութիւն է ապիս՝ որ իւր եղբայրը
կորչի, նո Սրբակի տուր օրը Թեթիկն մերայ ծննդաւմ է. այնպիսի
մարդն ինչպէս Մատաւմայ աղջիկ, այնպէս էլ մարդիան աղջիկ
մասն է հեղձուար՝ արժանի արարարիս խաւարն հանելու.

Դու՛ երբոր թոգնես քո հաւաքաւորիս շարաւթիան զբազ
մունքները, որն ժամանակն կորոյ եւ զանկն մէկ զիցք ինչ առան
ձին ժամանակն ինչպէս քո ընտանեաց մէջ, նոյնպէս և սրբարդ նոյս.
Դու՛ այն առանձին ժամանակն պիտի նախիւն սուրբ և մօղուր
խորհրատուութեանց և մատմանց, որ մարդ մէջ հաւատանել կու
լարանաս, թէ եւ այն առաջիկայ շարաւթուան բարի դարձնից դարձնի.

Այս օրը բնօրէ եկեղեցւոյ մէջ քարոյ, այն բարոյի մեջէն մբա
շումը պահած մէկ բանի խորիւրդ քո սրբական ընտանեաց հետ խա
տակութիւն արեւ. կամ՝ մի՛ր կողմէ մէկ հողեշահ գերդ. և այն պի
թի մէջ ելան՝ քո որտե ուղեկոմ իշատական խորիւրդ կորդա՛ն առան
ձին քեզ համար. կամ թո՛ղ, քո ընտանեաց մէջէն մէկը կեցրու,
կամ մէկ խրատական շարաւթութիւն, կամ՝ Բառաւմարաւթի մէջէն
մէկ հողեշահ պատմութիւն. զի՛ր բան կայ այն Բառաւմային մա
տանի մէջ կամ՝ խրատական, կամ՝ յորդորական, կամ՝ միտեւար
կան, կամ՝ օրհնակ բարի մարդի, Այս կերպիւ. Սրբակի օրը կը առ
նայ իւզապէս Օր Տառն, կամ Բառաւմայն օր այսինքն՝ Բառաւմայ
նախած օր Այն բարեպաշտ քարոյները. կամ՝ քարոյի մէջ բաժ
նօրերուդ. խաւարութիւնները՝ քո որտի մէջ կ'ամենն կ'հեղձն մէկ
հանդարտ ուրախութիւն Դու կ'ընտեսաս աւելի քո մարդ. քո ա
րարարութեան օրերու՛մը՝ կ'անկեսաս աւելի միտեւարութիւն. քո
ուրախութեան ժամանակիդ՝ աւելի խելոյդ մարդ կ'ընտեսես և քո
եթ որ քո Բառաւմը մարդը կուրայ, աչքան աւելի ուրախ կ'ընկա
որովեան պիտե՛ս. Թէ՛ Բառաւմայ համայ դարձ եւ դարձում, և Բառաւմ
չեղ. հետ հարը և.

Ինչի եւ քո այս առում եմ, մարդը այն չէ՛ որ զու Սրբակ
օրը միշտ բարեպաշտութիւնից մտածելով՝ անցուշտան, և քեզ ա
ռանայն տեսնի մարդկութիւններն զգիւն, և ամենայն ուրախու
թիւններն հնարանիւր. Այ՛ն Մահաւանդ. մարդը ունի ինչպէս քո
խաւար պարտութիւն զիւն, ինչ հրանդամ ուրախութիւն որ էլայ,
մենայն ուրախութեանց միանակից դանկից, որովհետեւ դու բարդ չ

բաժնի՝ քո պաշտօնիդ պատճառաւ ամենայն բանէն հեռուցած էր
 Մենայն որդի՝ իւր ուրախութիւնը կատարում էր Ղաււեո ծնած
 որ պիտի ուրախանաւ Մայք քո հողին՝ որ քո անձին մէջ՝ քան
 մենայն ինչ պատուարին է, այն ժամանակը դէպք կայիր պահպանել
 փրկել, երբոր այն անմեղ ուրախութիւնները շուրջ հոգոյն կ'ըսե-
 նան փայրելի բրտութիւն, պատճառ կ'առանան կապի, կամ մե-
 դործելու, կամ գոցելակցութեան, կամ փերջապէս՝ զոյնմուն

Այն ժամանակը պիտի լինի իշխող քո թիկնամուտութեան, հր-
 մայք քո փրկութեան դէպքութեան, որ կարելի լինի աւել բեշ հ-
 մար, թի գուսէնէ ամօթալի ուրախութեան՝ չ'սկսայալիք քո հ-
 գին, և չ'պղծելիր Մատուցողութեան օրը։ Ահա՛ իտակ Մատու-
 ցողութեան պատգմելը, որ մեր գոյացութիւնները որբում է, որ
 պէտքէ մեր գոյացութիւնները անասնական բերտ ուրախութիւնն-
 րով չ'մոլորվին, ուտրուցարը ուրախութիւններու և կիրքերու ապակ-
 նութեանց մէջ չ'քնկղմին

Եղբայր՝ մի կամենար բերէր՝ Տերունական օրը՝ քո Մատուց-
 Տեսն՝ մէկ կիւրսիւ ուրախացանել։ Այն կամենար՝ այն օրը
 դուք ետ եկել Մատուցողութեան տալու համար, փառ ինչ
 զառամարութեամբ բեշ պղծել։ Այն թի միայն բերանով, որ և դ-
 ծով և կամքով պիտի դու Մատուցողութեան փառաբանելու Մանաւանդ Քի-
 առնելութեան մէկ քանի տօները։ Բրիտանի Ծնունդը, Բրիտան-
 Սուրբ (Զարութիւնը) (Օտարի) Հոգւոյն Արդ Վարդար (Ս-
 րբաւոր) բարձր լին պիտի նուիրել լինին Մատուցողութեան համար
 մարտը և ջերմեանդ երկիւղածութեամբ, և պիտի Բրիտանիական
 շարեւարդութեամբ անցանին

Արեւմտեան միշտ պիտի ստեղծ թի Մատուցող, թի անձնաւորի, թի ուր
 Սուրբ Հոգին դու, մանի և բնակի իմ արտի մէջ, այն ժամանակ
 երբոր ետ կանգնած լինիմ Բրիտանիական Ժողովի մէջը, և երբոր հ-
 րապարտ հողիք ազնիւ մատուցանելով՝ Առ աստիքի կ'անարհի-
 Մեզ համար՝ քան զայն աւել ինչ տեղ որ Ղաււեո, էլ ի՞նչ աւել
 կ'լինի ուրախ և զաւարճալի, Եւ ի՞նչ տեղ աւել լաւ կ'անանտ կ'հա-
 կանտ։ Առ Մատուցողին մեծութիւնը, և մեր մարդկային ուրախ-
 թիւնը, քանի՞ այն տեղ, ինչ տեղ որ հարուստ և ազրաւար ինձ մե-
 ազօթը կ'անեն, և Քո առջեւ կ'անարհին։ Ի՞նչ տեղ՝ բաց չ'ի-
 տաւարէն՝ կարող լին առնել քան մարդու բերել, թի մեր մահիւ
 հաջորդը՝ միայն որդի եմք Երկնուոր Հօր, և ամենեքեանս գէղա-
 Լա եմք աղալակում։ Հայր՝ Հայր

Երայէս Թո՛ղ անմեռանալի Տօնս Արար թեան լինի ինչ համար այն
 անցը, ուր որ իմ՝ Աստիկոս Բեղ երկրորդութիւնն են առած, և ուր
 որ իմ յեանորդքս պիտի առ Բեղ դատման Կրթութիւն իմ ոտքս կրիտ
 Բա առանդի բարերը, իմ հոգիս Թո՛ղ Թաչի Բեղ մօտ, և Բեղ փա-
 առաթէ. և երբ եկեղեցւոյ պաշտօնեայքը՝ Բեղ սուրբ երգեր երգեն,
 իմ հոգիս Թո՛ղ թաչի Բա մօտ ջերմեռանդ երկիւղածութեան թեւ
 րով, և իմնաց յառաջագին, թէ այս սուրբ երգերը՝ երբոր եր-
 գելու լինին իմ՝ գերեզմանիս վերայ, արդեօք այն ժամանակը իմ
 հոգիս կտրո՞ղ է Բեղ փառաբանել, կազմու է միաւորվել վերին
 երկնաց հետ այն գեղեցիկ աշխարհումը, որոյ Աշխարհայեան փշո
 հալում են երկնից խորաններումն:

ԱՂԳԱՅԻՆ

ԴԵՐՈՒՄԻ ՀԱՅՈՒՄԻ ՈՒՍՈՒՄՈՒՆ

Աղապարծանք Ղեմարանն է՝ արանն Ա Եհազիւնայ Իշխանաց ի ա-
 ղապարծանոյ՝ որ Սոսիւնու մարտաբարի մէջ՝ հարեւաւոր Հայագի
 մանկանց ձրի՝ իւր ծոցումը բարի կըթաթիւն տարով՝ փնդաբանն
 Հայոց ընդ հանրութեան շնորհակալութիւնն և երախտագորտու-
 թիւնն ստացել է՝ որպէս պատկ ՚ի դրախտ:

Եթէ պաքան լինիր միայն նորա մարդասիրութեան աստուծոյ,
 արանն կ'լինէր և ազնի զօհութեան չափը: Ինչո՞ւ այն Աղապարս Ղե-
 մարան՝ իւր աղապարութեան հանդէսն հեռապին ևս է պիտու
 արարած Հայոց ողբի մանկանց և բոլոր աղբի վերայ: Միայն թի՛մ
 իս քաղաքի և նորա չքմեկացից մէջ ուժով՝ կ'հաշտին աւելի քան մի-
 առն որդեկիքը ոյ՞ն Աղապարս Ղեմարանի, որ աւարտել են ուսման
 իմացն Ա Եհազիւնայ Ղեմարանի մէջ, և վիսի աւարտման՝ օգնու-
 թեամբ նոյն աղապար բարերարաց մօտէ: Են սրբունեանն Համար-
 արանն (Սանկէլարիա) և այն բարձրագոյն կըթաթանի մէջ աւարտել
 ին վերադայն ուսմանը, և զմիազան արածնութեանց ոգւանի լինե-
 րով Աղապարսն արարածն աստիճան ստանալով, խրեանց հայրե-
 րայեաց փառք և պարծանք են դառած:

Ինչո՞ւ ինչ որ նորումն այն Ա Եհազիւնայ Աղապարս հեռիւ են
 ինչո՞ւ ազնի մանկանց կըթնծիւթեան համար, իմ՝ կործնօքս պիտի

Տիրութեան համարքն ըսն զայլ մեծագործաթեանս: Գործարար ըստ
 Կրօնաբարձական Համալսարանի մէջ: Հայոց մանկանքն որն որ
 արանէն են ուսման ընթացքն Լազարեփանոյ Մանկանի մէջ, որ
 ծախիւք նշն Լազարեփանոյ ըստըստաց՝ կուտարեքորորում են իւր
 կրթութիւնը: Երբ մեր Հայաշէն մանկանց համար բարձրագ
 լաւագործ թեան զուգար:

Եւսմանսն ի կրթութեան թեան արժանի է այս դպրոց, որ
 մարտիր՝ Երազմարտում հրահանգութիւն տալին յետ, մեծա
 գործախանութեան պէտքն ապահով է պահում: Եւ Կրթարար
 Համալսարանի մէջ, ժամանակը: Եւսմանսն ըստըստաց
 մէջն որ ապրիլ թի կանուխ է թէ սնուցան կարգանայ ունեն
 արժանի կրթեաց սնանք, որն որ կրթեցիք օրացիս հոգը: Կրթ
 սէր, և Եւսմանսն ի կրթութեան թեան փոփոց, անուան է
 ծախիւք ըստ թեան:

Եւս Կրթութեանս նախատեսութեանց՝ կրթեանց բարի խորհրդ
 մշակելուց որք խախտանայ աշխարհ և բարեխառ կեանքի Կ
 հանելիք կանք Կրթութեան Կրթանքն մեր՝ որ է մարտիր
 Ս. Ս. բարձր, Բարեխառնի և Կրթութեան Կրթութեան Կրթութեան
 Հարկմանց, և Կրթութեան Կրթութեան Կրթութեան և Կրթութեան
 Կրթութեան, որք մշտնապէս օրացի ըստն այլի՝ քանակում են
 Կ և հարկման Կրթութեան արդի կրթութեան, և փոփոցութեան
 որ նշն Կ և հարկման Կրթութեան շորհայ ծախ կրթութեան արդին
 մեծաւ նպաստ հարկման թեանց և իւրեանց և ըստ անհանգիս
 ծախի կն ինքն նշն ուսման թեան նախանշը: Եւս բարի է
 հարկման որ Հայ մանկանց կրթութեան Կրթութեան Համալսարանի
 որ կրթութեան թեանց Կ և հարկման Կրթութեան և փոփոց
 կրթ Կրթութեան, է մեծաւ հարկման մեծաց Կ և հարկման Կրթ
 անց և Կրթութեան կրթ Կրթութեան նշն Կրթութեան Կրթութեան
 Կրթութեան Կրթութեան Կ և հարկման Կրթութեան Կրթութեան

Կրթութեան Կրթութեան

Կան ունեցն որ Կրթութեան, թի թի պատճառաւ: Կրթութեան պատ
 ժախթան մէջ (Կրթութեան 11. հարկման) կրթութեան Կրթութեան
 անքն Կրթութեան Կրթութեան հարկման Կրթութեան Կրթութեան
 Կրթութեան Կրթութեան Կրթութեան Կրթութեան Կրթութեան

[illegible]

" Դանտիսիայ լամեն յայնուսիկ Լակ Սովետի Խորհրդացոյ ըստ
" սոց է. գիւղը՝ ա. համար՝ ԺԺ. յորում յետ յիշերց 'ի կար
համեմատութեան զՕսրմնոյր՝ գրէ. Սա օգնական Արիւմնու 'ի Տեւոս
մոց տաւրեւոյ ընդ Լեւոնիպոլսի զօրուն՝ մեռանի 'ի քաջայնի Լեւոն
ւոց. Եւ սորա համար լ. տակ. և ուրիւր արեւոյր սոցալիսեաց ճառ
աւալցնեց, եւ ԺԵ ուլ՝ որք 'ի Համերոսէ պատմին. ի՞նչ այն սոց եւ. ք.
փասն Եղեւմանի պատերազմին պատմի առ Տեւոսանա. Լ'սոյեւստո
նեւոց, և մեր Օսրմնոցոյ 'ի ծաւ. պաւլեան Լ'սոյեւստոնեւոց սո
կաւուք ընդ Լեւոնիպոլսի զօրուն օգնական Արիւմնու. Եւ մեր 'ի ք.
ջայնի Հեղեւմոցոց փրատարեւոյ մեռանի. սոյ կամի՞ր Մ. Եղեւմ
և մի՞ յայլ ամեքի 'ի քաջայնի

Եւ սոյուր դէպ զ. համար ի. 'ի իւտիին զքաջութեանց Սարաւ
բատոց՝ անի. և անդ էր տնտանել Նոր զմեռ Լ'Եղեւմ. բնոյ. Սիւ
մանդրոս գետ վարերով. Եւ Բաղնաճէն 1849 'ի վերջ փեւարիւր
կ'գրէ. Կրտսմորմնուսոյս մեռ Լ'նաւորուի տիւնոց վաղ գետ. կ'ե
բնան հաւաքոյ յիշատակները. Համերոսի կրթած դիւցազանց գե
րեզմանները այն դաշտերուն մէջ առի՞ 3000 տարի տաւած եկաւ
Հոյոյ Լ'նաւորուր Օսրմնոյ 10,000 Հոյ քաջերով. և Զաւա
ղեւազանց հետ կաւերով՝ տնոց հետ ալ թաղու եցան. Համերո
սերէց իր Զոնեքը. Լ'դիւսանդը գնաց յորա Լ'Եղեւմ գերեզմանը
վաղ, Եւ քաղաքի ճամբորդք ինչուն հիւն կ'եղծան գանդը փրոս
տելու. 3000 տարիէն վերջը՝ 300,000 Հոյ գարմնաղի և տիւն
բաղրով մի մօտեցեց կը բնակին իւրեանց դիւցազանց ուժորներուն
քով. և ուլ է անմոցի. որ Օսրմնոցոյ գերեզմանը վնասէ և ար
ցունք մը նաւերէ. այն անուան արմադանդ մը հանել առց հոն, գան
սոս արմանադրոսի.

Զ Երանգի

Ի՞նչ Հայկազնեան Աշրտախոյ խաղից պայտալ առա 'ի Տրոս
Բնո Լ'սոսոց ու Լ'Եղեւմնց շահաւանեալ կամք անկեալը
Օսրմնոցի ինքնոցոց քաջութեանց ու իւրեւնոցանց,
Հանրա հողի հայրենի յերդս համարուաց Օսրմնոցոց:

ԲԱՆԱՍԵՂ ԾԱԿԱՆ

Աշխատանքի մասին

Աղյուսակ Օրադիրը Արդարացի 1845 Վոյեմ. 8. Հատոր 10 թիւ
13. Թղթաւոր 104. Աշխատանքի մասին գրեց գրեւէ 1 էր
այս առանձնագրը:

Առաւելագործ Աշխատանք, էր ինչ պարտն խոտանաւ,
Ուր ոչ կամէ ինչ և ոչ ինչ, որպէս թո իմաստից,
Արդիւնք թո պարտն, որ միշտ քաղէ զիմ հողին,
Օչ թէ լեալ էր իմ տնայն, և զի լեալ 'ի գութան,
Բան տնայնէլ զանազան՝ զերես թո ինչ 'ի մարտը.
Եւ որորեալ ծաղիկ տէր, 'ի գիւտ քայլն ընդից,
Եւ լեւել տիտին թո ուսմանը, թո յաւաղին սկզբունք,
Եւ ինչ ոսկի և արծաթ, գիւտն տնայն միայն մարդ,
Եւս առանձնագրի հանգիստը գրեւէ էր Հայագրի Առաւելագործ
գիտնական Աշխատանքի Հայհանգիստն Տէր Եւստակիանոս՝ Սաւա
Օրադիրի մէջ, 1847. Վոյեմ. 12. Հատոր 15. այս հետեւեալ ոտա
նայնին՝ համապատասխանի առաւելագործ

Առաւելագործ Աշխատանք, էր ինչ ինչ և ոչ իմաստ,
Երբ տնայնեա զիմ ջերմ ինչ, որպէս թո իմաստից,
Օրհնանքի թո պարտն, որ միշտ սփռի զիմ հողին,
Եւ թէ ինչ թո հանձնը, ազնիւ կենացս միայն ծար,
Աշխատանք և զի լեալ էր տնայն, և զի լեալ 'ի գութան.

Եւ արորեպէ՛ ծագիկ տիս, յիմար վարդապետն աշխարհիս,

Եւ ի՞նչ պիտէն դանձը և փառք, ոսկի արծաթ ժամեալսարք,

Եւ ի՞նչ ուսմանք և արհեստք, զմարդ աւանն միայն միջք:

Եւ ի՞նչ ասուածուհւոյ անունը գրուած էր Արարատոյ 11. հա-
մարի մէջ, ի՞նչ ասուածուհի իմաստութեանն Սրբա անունն Պաշտա-
ւա կ'առնի խնամատեղքը կ'դիւրացանեն, Թէ սա մարդ չէ ունեցած.
սլլ Արամաւորի ուղիքն է ծնած: Ի՞նչ որ Արամաւոր ի՞նչ ասուածի
դուրիշ շատ ցաւած է ելած, կանչուած է Հեթեհաւաս կամ ձի աւ-
կան ի՞նչ ասուածին, որ հրաբույս լուսնու դարբնոյն քանի շինուած
է Արամաւորի համար կողմակից, և ասում է, որ դուրիշ ձիքն
Հեթեհաւասն էլ կաշիքով Արամաւորոյ դուրիշ ձիքուած է. միջին յոն
կարծ դուրս է դալիս մէկ ազնիկ, դիմին սուղաւարս գրած, հարկն
երկաթի ջրահ, մէկ ձեւին՝ տիգ (շուրճի, ճակար) միւս ձեւին՝ փահստ,
որոյ վերոյ կոչ Խեղուտայի դուրիշ: Եւս փահստի անունը բանա-
ստեղծը կ'աւան եզի, եզի, իմ եղբէ, որ օրինակ կամ նշանակ է
նախախնամութեան կամ յոտուկ Աստուածային առանձին պահ-
պանութիւն:

Եւս Արամաւորի դիմի զուգին դուրս եկած սղիկայ անունն է Ա-
թէնտ կամ Պոլեւաս Եւսերիտի ժամանակադ քաղաքին մէջ կոչ, որ
պատէս մէկ ազնիկ ձեւուած ձիքեկայ զոտ երկեղի է Բաւան-
տան Աստիկէ գաւառում, երբ որ Անիպոլս քաղաք էր շինուած: և
այն պատճառաւ այս քաղաքի անունը գրուած է Անիպոլս:

Սրբա արձաններու մէջ գրեաւորն էր այն որ կ'առնի Պաշտաւան
Պաշտաւանի պատմութիւնը այս է. Երբ որ Տրոյի Թագաւորն շինուած
էր Տաղիս քաղաքը, կ'աւան բահաւանդը՝ Թէ երկինքէն մէկ առի
արձան մեր ընկաւ Աթէնտի նման, անունը դրին՝ Պաշտաւան, այս-
ինքն՝ Պաշտաւ արձան խալիցն դաքիւրոյն հրաման դուրս եկաւ, որ
այն արձանը ըստ պահին քանի որ այն արձանը քաղաքի մէջն է, ոչ
որ չէ կ'որոշ քաղաքը առնուլ: Պատմութիւնը կ'աւանդէ՝ Թէ Տրոյ-
ի արքին, Եւսիմը, եղբոր Տրոյի մեղաւորը (Սպիւրտ) շինեց
և իւր անունով անուց Եւսիմ կամ Իւլիմ, այն մեղաւորը քանի
տաւանը շինեց Աթէնտա ի՞նչ ասուածուհւոյ անունը, և այն անուն-
քն մէջ պահեց Պաշտաւանը: Եւսիմայ սղիք՝ որ կ'առնուած էր
Տրոյիս քաղաքը առնել, պիտէն չ'կարողացաւ աւանդ, մինչև որ Յո-
նի հարիւր կ'աղբացաւ այն Պաշտաւանը: Հարաբար այս էր, որ շատ
պանծ խառնաւոր Աթէնտին, որ այն արձանը իրանց ծախեւ և նա ծա-
խեց. Թեպէտ և այս կ'աւան, Թէ Աթէնտ այն արձանը խալ հետն որ

տալն տալաւ իտպիտ

Եւ ինչպէս ի Կառաւածուհոյ նշանը՝ ըստ (Էսայիայ) Թողանն է. որ զիշերները կ'անձնէ, և միշտ զիշերները մանկուդոյ և աներակ տեղեկութիւն կ'ընեն

Ինչպէս զիշեր հաւնոր, որ Եւստատիոս ժաշանի վրայ էր. բայց նա զիշեր զիշեր իրաւունքս կ'ընտանէր. Եւ ի նորից քաջ երկտաւորը՝ Եւստատիոս օրի, անունը Պիտակոս, ամենայն Զարկոյն տեսնէր և գիտաւորն և ինչպէս, ունէր մէկ ձի. անուն Պիտակոս, որ ինչպէս էր և օրապարիկ Պիտակոս՝ երբոր այս ձին նստած զնայ քաջութիւններ անկող, որոտակեցաւ. երբ հասաւ արդիւններ, որ քոյր էին, և կ'առիւնէն Կարգանայ. Եւստատիոս քոյր կ'առիւնէր Եւստատիոս, որոյ պատճառով տեղը՝ օճիկ էին բաւած. Պիտակոս այս Եւստատիոս զրախը կ'առիւնէ, և զիշեր իւր վաշանի վրայ. Եւստատիոս պատկեր զրաւ թիւն ունէր, որ ունէր որ ցոյց տայիր, ինչպէս բար կ'առիւնէր. Եւստատիոս զրաւ թիւն Պիտակոս Եւստատիոս աշխարհաւ. Եւստատիոս թաղաւորին, որ քան ձառապարհ չ'էր տալիս՝ բար կ'առիւնէր. Եւստատիոս և կ'առ տեսած որ ձառն տալիս մէկ թաղաւորի տղայի կոչ կուրծ. Զարկոյն ինչպէս, որ անունը Եւստատիոս է. և կ'առած է, որ պիտի մէկ միշտը՝ որ միտ էր տալիս այն աշխարհին, կ'երանոր գտնայ. Պիտակոս այն միշտը և բար կ'առիւնէր և արանէն, և Եւստատիոսն աշխարհը.

Պիտակոս և Եւստատիոս կ'առիւնէն համատեղութեան մէջ դաւ վեշան. Եւստատիոս և Եւստատիոս զիշերի կ'առիւնէր ամենայն Եւստատիոս մարտիկաց թիւք մասն.

Եւստատիոս իւր Տեղեկարաց Եւստատիոս տալիս ընծաւորութեան մէջ՝ այս Եւստատիոսն ձեռնում է, որպէս թէ Եւստատիոս կ'առիւնէր տաւ՝ Տեղեկարաց զառաւարակ է եղել.

Եւստատիոսն միշտը զառաւարակ նմանութիւններով համաձայնեցուցանումն ընծաւորութեան տաւնէն և նոյն բանից բաժնորակութեանն այս է. որ ինչպէս Եւստատիոս նկարիւմ է դառնաւորակ և զիշեր վաշան, այսպէս ինչպէս թիւք միշտ պատրաստէ տղայութեան զիշեր տաւնէրով՝ անել. բայց օրինակ է՝ որ ինչպէս թիւքն կ'առիւն է թիւքն ամենայն միշտ և ինչպէս բաները, և ինչպէս հանել. Եւստատիոս օրինակ է՝ որ ինչպէս թիւքն ինչպէս մարտիկաց թիւքն է. և ինչպէս վաշանի տալիս թիւք պատրաստիւմ կ'առիւն տալիսն և անխառն.

Եւստատիոս զիշերն որ բար կ'առիւնէն, այն է, որ ինչպէս.

Թիւնն ամենայն հախաւորներու բերանն կ'սրանանձեցնէ:
 Հեթանոսաց առաջաբերելու դիւցաւանութիւնն առ իմն կոխելով,
 ինչ որ հնոց մէջ ասուած է իմաստութեան համար, նոյնն հաղարտ
 պատիկ առաւելութեամբ կ'փայլէր ասել ճշմարիտ խնոստութեան հա-
 մար, որ կասկի իմաստութիւնն Հօր Քան Հօր է ասելով, և ծնունդ
 ծոցոյ Հօր, որ իւր շնորհօրն կ'հալածէ մեղաց և անպիտութեան
 խաւարն և աշխարհը կ'լուստարէ լուսով զիտութեան հաւատաց-
 նորա պէնք և վահանն է խաչն, որոյ վերայ բնութեցու մեղքն՝ որ
 նման Մեղսացի գիտնի օձախալ մաղեր ունէր, ի՞նչէ հեթանո-
 սաց առատորէրանութիւնն հին չ'իկնէր հաղարտ, որ ամբ քան զՄ-
 ատարանն, կարելի էր ասել, թէ յիմնոց մտածած պարամբօ-
 թիւններ են այս Մեծեաց համար ասածներն ՄԱԼ ինչպէս Սուրբ
 Երբորդութեան հաւատաց ստուերական նշաններ երևում էին հեթա-
 նոսաց մէջ Սրբեկալից բաներուն կամ Վրատոնի վարդապետութեան
 մէջ. նոյնպէս և այս իմաստութեան չ'առաւածուհւոյ դիւցաւանու-
 թեան մէջ երևում է, որ նորա այս կնիքի օրինակի ներքոյ գուշակում
 էին Մեծիկն, որ 'ի հօրէ ծնաւ Մաղիտի դուշակական օրինակներ
 շատ են երևում Հեթանոսաց պրամութեանց մէջ, մանաւանդ Հե-
 րակիսի քաջութեանց մէջ, որ խննտս աստուածութեան առաջ-
 րայ մեկնութեան մէջ ցոյց է տալիս, թէ հաղարտ, որ ամբ քան
 նկարագրական նմանութիւն և դուշակական պատկեր էր Քրիստոսի
 Հեթանոսական մեղքութեան ժամանակ, որոյ համար ապագայ
 թերթերումը կ'իւօսի ընդարձակ:

ԱՌԱՐ

ԻՆ Ե ԵՆՆ

Մէկ մարդ ունէր եւ և ջնիկ,
 Եունն էր օրումն յոյժ դեղեցիկ,
 Տեսակ ակտակ լաւ պարերով,
 Իւր տկոյճը էր խաղալիկ:

Տեղօքը 'ի տունը մանեկիս,
 Եունը խիղիս մօտ էր գտիս,
 Թափելիները ծնկին դրած,
 Եւ մանկով՝ օրագ էր գալիս:

Տերը շահը շատ էր սիրում,
Փափուկ քնքուշ բա էր պահում,
Իւր օղակի «եղանիցը»,
Իւր լաւ թիկերքներն էր ուտում:

Ի՞նչ անայ՝ ես թիւ անեմ,
Այն իմ դէմքի՝ մը ջուրն ընկնեմ,
Գլխիս ցերեկ բերի տակին,
Դիպ սրկվել է միջքիս կաշին:

Թէ բերան տակ կամայ դնամ,
Սթրախ է որ կու բռնանամ,
Իսկ թէ կերածս հարցանես,
Սին բուռ գորկ, փխած դարման:

Բայց գիտեմ թէ ինչ կանեմ,
Շանիկը խօմ ես յիմար չեմ,
Ազատ որ դայ ես էլ էնդէս
Ոտով ձեռքով պար կուտարբեմ:

Ի՞նչ իր պիւտին հաւան կացաւ,
Իր մեքուսը խիստ փքվեցաւ,
Բայց հենց ես որ էս անեմ,
Պատիւ կառնեմ շանիցը լաւ:

Իս որ տոսայ կանգնած տեղը,
Էսկ աղին դուրս ձայնը,
Երկու սարի վրայ կանգնած,
Պուր ցոյց, մէկ լաւ զաւց:

Եվէն յանկարծ որ էս տեսաւ,
Երբեքի ոչս խիստ փախեցաւ,
Կանչեց Ամիս, մօ՛ Գլխից,
Ճիգրտ բերէր, որքան որ կց,
Տուէր էդ իշին քոնի կորուք,
Առկն բռնկով խեղճանաց:

Եւ շատ որ քաթակ կերաւ,
 Ի՞նչ արածէն ժողմանեցաւ,
 Եւ զլուծիք քաշ արած,
 Օտար բեռներ շինիցն առաւ:

Ո՛վ որ չէ զսօս ընդ իւր վիճակ,
 Եւրէր չէրիւ մարդ յաջողակ,
 Եւ ելն ոչն 'ի զո՞ր սեպի,
 Կը շրանայ նա սխախ առի:

Երբեք Խոստովան Եւրիկոյ Դիւրեւան Պարտի:

ՄԱՆՐԱԿ

Հասարակէս Ժողով:

Երկու մարդ, որոց մէկն տնակը եւ Հասանն եւ միւսին Հեռակին,
 զնում են Սասանոյ փող դառեցաւ: Բաց կրգո համում են, ուս-
 նում են որ երանց յարմար դարձ չ'կայ, և ունեցած դոգիքն եւ մի-
 խում են և միում են քաղցած: Սասն է Հասանը, Ե'ղբայր, ոչ-
 սոր եւ քեզ կ'կերակրեմ, յեղբայր զո՛ւ քնձ կերակրեմ: Հեռակինը եւ
 յանձնաւոր է լինում: Գնումն մանաւան խոհարարի (աղէկ, աղ-
 էալ) խանութ: Սասն է Հասանը խոհարարին: Բն'ը այս կերակու-
 րը, բն'ը այն կերակուրը, բն'ը այն քնկրկերը: Խոհարարը բեզում է.
 բաւ ուսում խանութ են: Ե'ղբը Հասանը հարկում է խոհարարին,
 Ի՞նչ ոխի հաստըցանիմ: Խոհարարը ասում է՝ այսքան դրամ:
 Երբուր Հասանը քաղի հանում է որ համարի փողը, Հեռակինը
 բանում է սորո ձեռք, և ասում է, եւ բնաւ յո՞ւր չ'եմ, որ դու
 հաստըցանես, եւ պիտի հաստըցանիմ: Հասանը ասում է. քնձդ
 ոխի դու հաստըցանես, եւ պիտի հաստըցանիմ: Ե'ղբայր երկու
 քնկերը երկուր ժամանակ վիճարանում են: Ե'ղբայրն ասում են
 խոհարարին, Ե'ղբայր, դու ոչքեղ. խնէ, ծածկէ, և Սասանուակց
 կողմանէ միգձն մեկնումէին բանի: ու՛մ որ բանի, լծ'ը նա հա-
 տալանի: Խոհարարը մէկ ձեռով աչքը ձածկում է, և միւս ձե-
 ուով կամեւում է բանի, այս վիճարանող ընկերներն շաղ խաղ

եղաւ խոհարարը աչքը ծածկում է, թողնում են տանից դուրս
են գնում:

Խոհարարը ուրք փակած մանդաղով մաքր պտուհու ժամանակը՝
խոհանոցի (աչքի բանտով) տէրը ներս է մտնում: Խոհարարը աչքը
փակած՝ բռնում է նրան. և ստում է փող առա տխր գաւ: Տէրը
հարցնում է, թե՞ փող, խոհարարը աչքը բաց է անում, և տես-
նում է, որ խորվել է:

Միւս օրը՝ այս երկու բնիկները գնում են մէկ էֆէնտիկ տուն.
մտնում են բակը (աչքաւոր, հայտնի) գնում են գէղ պտուհի (բանտիւ)
տեսնում են որ մէկ էլ կայ: Հիւսիկներ բաց է անում՝ իշին, առ-
իկ է և աստմիկ թէ տար փողոցումը ծածկ: Բէքը (էֆէն) գնում
է շիրին, իշն տեղը հանգնում է: Երբ ծառաները դալիս են, տես-
նում են այդ բանը, խոհին էֆէնդիկին խնայ են անում: Էֆէնդիկին
դալիս է տիտոք, հարցնում է, դու որի ես: Հիւսիկներ պատասխան
է տալիս. ես քո էին եմ: Բնում է էֆէնդիկ. ողմ ինչպէս աղա-
մարդ եմ: Պատասխան է տալիս Հիւսիկներ, ես մէկ օր մեծ մեղք
էի գործել: Իմ հայրս տնիժեց ինձ՝ ետ առ ժամանակ էլ դուռնաւ:
և ես էլ էի պարծել: ողմ այս օր հարս տնիժքի օրը լրացաւ, մարդ
դալմայ: Էֆէնդիկին խոհարարով ասում է. ո՞նց տնիժել մարդ, այն
թե՛նչպէս տնիժեց, որ խեղճին էլ էր շինել: Գնա որդի, Բստում
բանդ աղողէ. ևս քեզ չեմ կարող պատահաւ. իշն տեղը բանեցնել:
Հիւսիկներ էֆէնդիկին ձեռք հանաւորում է, և գնում է ուղղակի
փողոց, և տեսնում է որ Հստանը էլը դեռ. ես ծախում չե:
Պատմ են ի միտմին ման բերելու, որ ծախելու էֆէնդիկին օր միայ
առանց իշի, գնում է խոհին փողոց, որ մէկ ուրիշ էլ գտնէ խո-
հանոր, տեսնում է ոյն էլը. լաւ մոտիկ է անում, լծանում է որ
խի խին է. գնում է իշն մեռ, ախմիղումը հարցնում է. որդեակ
հորդ բարեւթիւնը մի՞թէ էլը՝ շարժեցաւ, որ կպկին էլ դառար:
ուղիւղ առա, էլն ի՞նչ մեղք գործեցիր:

Կոպուղեա Բեռնիկիանց Եղեմէի 20: Ա. Խոհարար:

Ա. Խոհարար աչքով:

Մէկ կին խո օրդին տալիս է թաղարարի (էֆէնի) մետ աշտիկերու:

ԴԱՄԲԱՆԱԿԵՆ

Դիտարի և հարձան ՅՈՒՀԱՆՆԻՍԻ Ծառիկներն Պարտիկն,
 Մեծ Ուսուցի Ալիսիկայ Իշխանական և Լճագետի Բարեկարգի,
 Մեծի Երազարաց Եղանակն Ի պատկերանք

Արեւոյն յամպարս Ի յոյդ ուռառնալե խորհու
 Դի Զիսիոյ զոյ պատառնալ՝ ուժ զին փր ընմը սրահզոյ,
 Դի ծաղ թեոյ բոյց զաղեայ, և Ի փետոյ բո՝ պատառնալ,
 Զին, և համ ընդ և ի կրակիմ, բոլ զառնապէս, բայ և սուր
 Զիսիայ, և ալք յոյն պառնա առգորհցան Զպիպանց,
 Զպրտեայ հարառ Ի կայք բոնից, տաւաղեայ կոճ երկրմանց
 Օր Ե, Եր այս աղետարի մըմնը, շրշակ և կռիւն,
 Օր Ե և մահապէս փրչեայ Զիսի Կարապետի այն գա ժկան
 Սէւ . . . երկրն Երազարաց հիմունը հարեայ պոպանի,
 Եւ փոշուեայ շարժին կրակոյ կիսիւրտնեան Ի շրմի
 Ի սի թոռանց իւրոյ յերկր՝ հեծեծէ Զպի փրչապէն,
 Զորդէ արտալ մըմն յալաց՝ գանգու ըն մըմնայ թոմնալին
 Կառնանալին սեղի հանուին առ թոռնիկն զկրկնան,
 Սոսիայ, յառնէ Երամ, լոյս՝ Դիապառնալն լուեայ ձոյն,
 Եկառնանէ փն Դիսիպանց Կառնան Ի դառն արտառնու,
 Երթամբը կցորդ կոնոյ ձեռնն, լնկլովն ալք սնոյ յառնու

Զայն Եւ Լճագետ ողբան զանցնու

"Եղուի Կառնանայ Թառա յերանց, փայ հոգեպետ տիկրայ,
 Եւ Ի զերե բայմառնալն՝ յոյդ զժբարդ մեր ժոռանալայ
 Զառն արմատայ Դի հապն արմն չըմաղ ծառայն շառալի,
 Կարմրեքիւնն փն թեայ ծաղիկ, լնկլովն յառն ոսկիճիլ

Խորհրդաւորէր ընդհանրապէս անմեղ զնշու զպատանեակի,
 Թորեալ յանդարտ Ժողով Ծնողաց իւր սղանի կամ տաղարակի,
 Եւ հապի Ծնողք արեւկորցա մշտնջեալ ողբ՝ անարդի,
 Օխորդ ողբան զանդիւր տղաու զանդարդ ի բեռնոյ արդանախի
 Եւ զի՞նչ զմեզ տղեալի ցոյս կանչեն ձերունեայ,
 Սերազնից Զայկապիւնից Եւ Լրամանց Ծարձանոց,
 Եղիաշար անմահ այս ասն բարեհամբաւ հաշարեալ,
 Ուրի՜ր Սինա Եւ Յովհաննէս արքայաւանուն մեծ առաքեալ,
 Եւ Յովսէփ Մայր Էջմի՜ մանկանց հարկն հովանի,
 Եւր առաջեայ ողբով՝ կրթունն զնազնն խրեանց Տառնէի,
 Եւ մինչ զնեն զմիշտն զիսկ՝ օնոյ ուր զինն խրեանց զիւր,
 Զողտն հոգւոյ լեալ Թեալից, Զնոյսն յերկինս ձերունիք,
 Եւ զի՞նչ Եւ այս ծուխ անուշիկ, յոսկիանիս ի բարեխաւաց,
 Որ արտանայն բոցեալ շաղապ անդիի Մասեայ ի ծաղապ,
 Եւս սին խնկից բազմաբարեան վերամբաւաց զէպ յերկինս
 Եւ հառունը յախորժ բուրիկն Եւս առ ողբ մեր աղմու
 Երես Եւ ամե՛ք արձախաւացա՛ր անհետեանի տեղի տան,
 Բիւրք հրեշտակոց հանդոյն մանկանց զուարտիկ լի լեւանն,
 Ենկա՛ւ ի գիրկ Պարթեալին Իսթիամեայ այն Պատանի,
 Դարձոց զբնոս զէպ առ Զայր իւր, արձակեայ ձայն երգեակի,

Զայ՜ի Եւ Էջմի՜ արարին ի բերանց Պատանիքն

"Մի՛ արտաւառեց դարձեալ Ծնող ողբաց, վաղորմաւ,
 Գոյ լեւն ուխտիւ ընդու զիմ՝ մայր, Եւ միւլիւնայ հարկն լիւր
 Եւուն Ծնողիք Եւ Խաչատուր՝ ողբ՝ քո խաչ Եւ իմ վախճան,
 Զամբերութեանս առաջին օրդեալ քրիստոսն Եւ արձան
 Խաչաշարեալ հայեանց ի լեռան՝ խաչեղելոյն ի հանգիւս,
 Եւ օրով կան Մայր ջուլողին Եւ անդամով Եւս հաննէս...
 Տե՛ս զի՞նչ անոր լին հառ բուրի Եւունց իմոց համադրեայ
 Լրարատոց անձն Եւ որբոց շինարանին օրդեղբոց "

Պատանւայն իմն Եւուն օղբ Որեւելոց

"Պակեալ կոկոն վառեալ վարդին Լրամանեան արարեղի,
 Թառաւոր զար մասն ի զարալի՝ Թոշեալ ի լունը խորշակի

Կառեալ 'ի սուր սուր հատոյին՝ անկար զգում 'ի դեռին,
 Թերեմբ քո գողտրելի լի շիտցեալ՝ Թառամեցար քուտղին.
 Դաւանորդ ջահ ցողացեալ՝ սուղար յոյնս կոհակայ.
 Կառեալ լապտեր Շարեթեան տան՝ շիմար յաւե՛՛ի փայլմանց.
 Դժբաղ եգեալ յակիածոյ աշտանակի մեր՝ Աղբ՝
 Մահ բզրոյս քո գուարթարար ծածկեաց բողո՛ք իտարին
 Պոկեթե՛լ լոր քերուք քնարին, գոր մեր դաշտարանք հնչին.
 Արջակառուք հատարս լրեալայ ձայն քաղցրալուր նուաղին.
 Կարփիրենն սիսն մերաց փառայ՝ տաղրուորին հաստարան
 Միջաքեկեալ յանկարծ եզար խաթար սնչուք՝ 'ի կործան.
 Ընդդէ գոհար անդին սկան մեր սրտմանայ պրտակի,
 Ընհետ կորեար խորոյատակ անդ ընդասոյգ՝ 'ի բաւդի ...

Պարանոնն առէ յանձնէ առ հայր

Մենք սիրելի՛ Մարին իմ թախտեալ առ քոյդ խաչին փշտացեալ.
 Եւեղէ՛՛ք իմ լիցի որդի, իմ ծնողս որբացեալ.
 Դու յոյց՝ եմ գոցն սրտ մանկանց որք ինձ արդ զոյս խոնկ բուրն,
 Էւ ասն գոցն, գոր ինչ խաչեալն սրտայ Օհոռս զՅոյճաննէն,
 Այն գո՛ւ ահա՛ յոցսմ՝ հեռէ սորա լիցին սրտի ու,
 Արք 'ի բուշտա, յորդ արտասուայ մեծարեցին զԱղբի բո

Ռաբոյէլ Պարանոնն յաշտիրաննէնէն Զօհե՛լեան Ռե՛սանն
 Սիւսե՛լեայ Լաւրէ՛լեայ